

О. В. Михайловська,
к. е. н., доцент, докторант кафедри міжнародного бізнесу,
Інститут міжнародних відносин НАУ, м. Київ

МОДЕЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТЕНЦІАЛІВ У РОЗПОДІЛІ СВІТОВИХ ПОТОКІВ ІНВЕСТИЦІЙ

У статті побудовано модель інформаційних потенціалів, згідно з якою розподіл міжнародних інвестиційних потоків відбувається відповідно до інформаційного потенціалу країн-реципієнтів. Проведено перевірку моделі на реальних статистичних даних.

In given article it is built the model of informative potentials, in accordance to which international investment streams distribute in accordance with information potential of countries-recipients. Verification of model is conducted on the real statistical information.

Ключові слова: Прямі іноземні інвестиції, інформаційний потенціал, карта інформаційного потенціалу, глобальний інвестиційний потік.

Keywords: foreign direct investments, information potential, map of informative potential, global investment flow.

ВСТУП ТА ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасний світ все більше наповнюється інформацією. Хоча на науковому рівні тривають суперечки щодо руху світової економіки в напрямку інформаційного суспільства [1, 7, 8]. Зростання ролі інформації визнається представниками всіх наукових шкіл та напрямків [5, 6, 9, 10, 12—16]. Залежність інвестиційного процесу від інформації розглядається багатьма науковцями [12, 13]. Уряд кожної країни зацікавлений в якомога більшому залученні іноземних інвестицій, роль яких особливо посилюється в умовах кризових явищ в економіці 2007—2008 років. Логічно припустити, що інформації належить провідна роль у регіональному розподілі інвестицій, адже саме інформація є одним з головних чинників, який визначає поведінку окремого інвестора.

Метою статті є побудова моделі регіонального розподілу глобального інвестиційного потоку залежно від характеристик країни в інформаційному просторі.

ОГЛЯД ПУБЛІКАЦІЙ ТА НЕВИРІШЕНІ ЧАСТИНИ ПРОБЛЕМИ

Існує значна кількість публікацій, присвячених дослідженню впливу інформації на суспільні процеси [1, 7—9]. Аналіз впливу інформації на інвестиційні процеси в основному проводиться на мікрорівні (вплив на інвестиційну поведінку окремих інвесторів) [13, 14] або на мезорівні — вплив на окремі сегменти фондового ринку [2, 6, 10, 12]. Інформація відіграє важливу роль не лише на мікро- та мезорівні, а й на глобальному рівні.

Слід зазначити, що інформація є організуючим чинником для глобальних процесів [12, с. 406], одним з яких є інвестиційний процес. Тому логічно припустити, що вплив інформації має проявлятися на регіональному розподілі світового інвестиційного процесу. На сучасному етапі відзначають завершення формування глобального інформаційного простору [8], насамперед за рахунок глобальних інформаційних агентств та прискореного розвитку ІКТ [4]. Країни світового співтовариства займають в даному просторі певне положення, яке характеризується кількістю та семантичним значенням інформації. І перше, і друге впливає на вибір інвестором країни, в яку буде спрямовано інвестиції. Слід зазначити, що даний аспект залишається поза увагою фахівців, які досліджують взаємодію інформації та інвестицій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Основні положення моделі та механізм дії інформаційних потенціалів зводиться до наступного:

1. Глобальний інвестиційний процес є сукупністю інвестиційних потоків, напрям яких задається інвесторами (суб'єктами, що приймають інвестиційні рішення). Інвестиційні потоки складаються з "закріплених": потоки, які спрямовані до об'єктів інвестицій у минулому (але при певних умовах можуть бути виведені і спрямовані до інших об'єктів) та "вільних": кошти, які інвестори мають намір інвестувати, але ще не обрали об'єкт інвестицій.

2. Будь-який об'єкт (підприємство, галузь, країна, регіон) має відображення в глобальному інформаційному просторі. Глобальний інформаційний простір в даному випадку ми визначаємо як сукупність інформаційних ресурсів. Під інформаційним відображенням будемо розуміти весь масив інформації про певний реальний об'єкт, розміщений на інформаційних ресурсах.

3. З позицій розподілу глобальних потоків інвестицій кожне відображення інвестиційного об'єкта характеризується двома параметрами:

- кількістю інформації Q ;
- інформаційно-інвестиційною функцією IF — відношення позитивної інформації до негативної

$$IF = \frac{P}{N}.$$

Позитивною будемо вважати будь-яку інформацію, яка сприяє прийняттю рішення про здійснення інвестиційних вкладень або про їх збільшення. Негативною будемо вважати інформацію, яка сприяє прийняттю інвестором рішення про відмову від інвестування.

4. Ймовірність прийняття інвесторами позитивних рішень щодо спрямування інвестицій в конкретний регіон, підприємство, країну тим більше, чим більшою кількістю інформації та вищим значенням функції IF характеризується відображення даного об'єкта в глобальному інформаційному просторі.

Виходячи з вищенаведених положень, введемо інформаційний потенціал об'єкта інвестицій як сукупність значень кількості інформації та інформаційно-інвестиційної функції $\{Q, IF\}$.

Збільшення-зменшення кількості інформації означає збільшення-зменшення контрольованості (або моніторингу) розвитку об'єкта інвестування, внаслідок чого зростає впевненість чи невпевненість інвестора в напрямку розвитку об'єкта та умов його функціонування.

Скупчення інформації створює ефект "притягання-відштовхування" потоків капіталу на всіх рівнях інноваційно-інвестиційного процесу в даний регіон, галузь, країну [15]. Можна відзначити наявність "інформаційного потенціалу", певної країни, галузі чи окремого фінансового інструменту, напрямку наукових досліджень.

Визначимо "позитивний інформаційний потенціал" як таке відображення в глобальному інформаційному просторі, де переважає інформація, що позитивно впливає на інвестиційне рішення інвестора. "Негативний інформаційний потенціал" — відображення об'єкта інвестицій в глобальному інформаційному просторі, де переважає інформація, що негативно впливає на інвестиційне рішення інвестора.

Інформаційному протягуванню інвестицій відповідає значення інформаційно-інвестиційної функції більше за одиницю: у інформаційному відображенні об'єкта інвестицій переважає позитивна інформація ($IF > 1$). Для інформаційного відштовхування характерним є значення $IF < 1$: у інформаційному відображенні об'єкта інвестицій домінує негативна інформація.

Моделі інформаційних потенціалів розподілу інвестиційних потоків можна описати наступним чином: якщо інформаційне відображення певного регіону, країни, галузі, підприємства характеризується високим по-

зитивним інформаційним потенціалом (високе значення Q та IF), то такий потенціал "притягує" до регіону, країни, галузі іноземні інвестиції. Якщо інформаційний потенціал низький, то спостерігається явище відштовхування іноземних інвестицій як здійснених раніше, так і вільних на даний час інвестиційних потоків.

Розглянемо більш детально механізм даного явища. Для того щоб інвестиційні потоки спрямувалися в конкретний об'єкт (регіон, країну), необхідне виконання наступних двох умов:

$$IF > IF^* \\ Q > Q^* \quad (1),$$

де Q^* — критичний обсяг інформації, при якому інвестор прийме позитивне або негативне рішення;

IF^* — критичне значення інформаційно-інвестиційної функції, необхідне для прийняття інвестиційного рішення ($IF^* > 1$ для рішення про здійснення інвестування, $IF^* < 1$ — для рішення про виведення інвестицій).

Однак (1) визначає ідеалізовані інформаційні умови прийняття позитивного рішення, коли інвестор розглядає одиничний об'єкт інвестицій.

Сучасні процеси глобалізації та відкритість економіки більшої кількості країн для іноземних інвестицій дають можливість інвестору здійснити вибір з багатьох об'єктів інвестування, розташованих в різних країнах та регіонах світу. Тому в реальній ситуації переважна більшість інвесторів "шукають кращий, на їх думку, варіант інвестування з кількох можливих" [14].

Розглядаючи множину доступних об'єктів інвестування, інвестор оцінює їх інформаційні відображення в глобальному інформаційному просторі. Оцінка здійснюється порівнянням співвідношення позитивної та негативної інформації та її загальної кількості для певної множини об'єктів (регіонів, країн). Іншими словами, в умовах глобалізації проблема вибору об'єкта (країни) для інвестицій зводиться до вибору найбільшого інформаційного потенціалу (максимальної інформаційно-інвестиційної функції IF та обсягу інформації Q) з наборів

$$\{IF_1, IF_2, IF_3, \dots, IF_n\} \\ \{Q_1, Q_2, Q_3, \dots, Q_n\} \quad (2).$$

Розглядаючи розподіл глобального інвестиційного потоку між країнами світу, слід зазначити, що чим більше значення IF та Q для конкретного регіону, тим більше інвесторів приймуть позитивне рішення про здійснення інвестицій в даний регіон. Відбувається ефект "інформаційного тяжіння (атракції) інвестицій" до даного регіону, який забезпечується високим інформаційним потенціалом в інформаційному просторі. При виборі з наборів (2), найбільша кількість інвесторів, очевидно, надасть перевагу масиву з найвищим значенням IF при умові $Q > Q^*$. Так виникає ефект, начебто інформація "притягує" до себе потоки капіталу, що й зумовило введення нами терміна "інформаційна атракція" інвестицій або "інформаційне притягання".

Механізм дії інформаційного притягання інвестицій наведено на рис. 1.

Механізм інформаційного притягання складається з трьох укрупнених блоків (під механізмом в даному випадку ми розуміємо сукупність пов'язаних один з од-

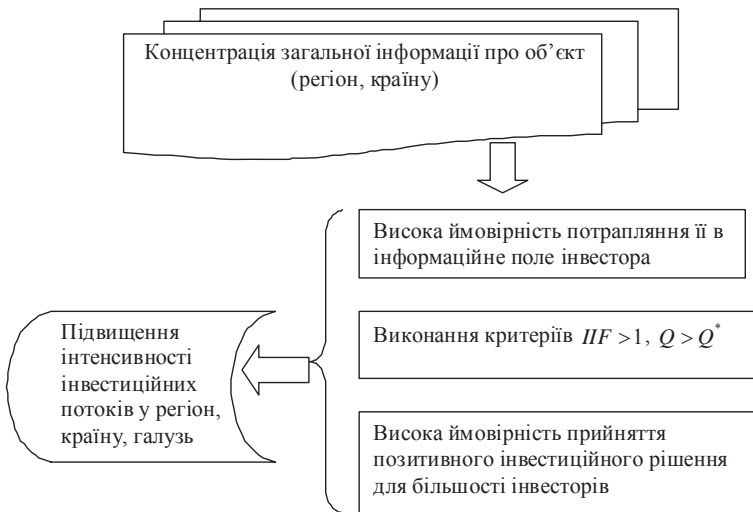

Рис. 1. Механізм дії інформаційного притягання

ним чинників та відносин між суб'єктами інноваційно-інвестиційної діяльності, які пов'язані з впливом інформації на регіональний та об'єктний розподіл інвестиційних потоків).

Перший блок включає чинники та дії суб'єктів інвестиційної діяльності, які зумовлюють нерівномірність інтенсивності інформації про той чи інший регіон (об'єкт, країну) в глобальному інформаційному просторі. На даному етапі дії механізму утворюється нерівномірність інтенсивності інформаційного відображення реальної ситуації про об'єкт інвестицій, регіон, країну в інформаційному просторі. Дана нерівномірність забезпечується двома ефектами: неоднаковим розвитком інформаційної інфраструктури в різних країнах і ефектом "самопідтримки" високого масиву інформації накопиченими раніше інвестиціями [3].

Другий блок моделі інформаційних потенціалів включає механізми, які перетворюють нерівномірність відображення інформації про різні регіони в нерівномірність інтенсивності інформаційних потоків про регіони, які потрапляють для обробки інвестором. Дані механізми включають специфіку основних каналів, через які потрапляє інформація до інвестора, основними з яких є: спеціалізовані інформаційні агентства, інформаційні ресурси, контрольовані власниками або менеджментом об'єкта інвестицій, дифузія інформації, ринкові засоби масової інформації. Одним з найбільш значних проявів глобалізації можна вважати посилення ролі міжнародних спеціалізованих агентств: Reuters, Bloomberg та інших [3, 8]. В майбутньому, на наш погляд, слід очікувати більшого посилення ролі спеціалізованих інформаційних агентств, які є основою глобального інформаційного середовища інвестиційної діяльності, що нівелюють дію чинника місця проживання інвестора та спрямування інвестицій, надаючи доступ до інформації, яка стосується будь-якої країни світу.

Третій блок механізму інформаційного притягання інвестицій — це засвоєння

інформації інвестором та вибір регіонів, де розміщені прийнятні об'єкти інвестицій.

У випадку коли інформаційний потенціал має характеристики $PIF < 1$ або Q досить мале (в інформаційному відображенні переважає негативна інформація, або ж інформації дуже мало), виникає ефект інформаційного відштовхування інвестицій від певної країни. Механізм "інформаційного відштовхування" виникає за умови $PIF < 1$ і подібний до механізму інформаційного притягання інвестицій. Накопичення негативної інформації зумовлює зниження ймовірності прийняття позитивного інвестиційного рішення, а в ряді випадків призводить до прийняття рішення про виведення інвестицій (інформаційне виштовхування здійснених раніше інвестицій). Якщо для конкретної країни $Q \rightarrow 0$, або менше, ніж кількість інформації про інші країни, то ймовірність того, що інвестору буде відомо про потрібний для нього об'єкт інвестицій мала. І хоча причина нездійснення інвестицій в країну в даному випадку інша, загальний ефект буде такий, як і у випадку переважання негативної інформації ($PIF < 1$): іноземні інвестиції "оминатимуть" дану країну і спрямовуватися в інші регіони. В даному разі низький інформаційний потенціал відображення країни в глобальному інформаційному просторі "відштовхує" інвестиційні потоки.

Розглянемо практичні аспекти застосування моделі інформаційних потенціалів. Найперше, необхідно встановити точку відліку. За нульовий потенціал доцільно прийняти таке відображення в глобальному інформаційному полі, коли значення Q близьке до нуля (наближено можна вважати нулем) і незначна інформація, яка присутня в інформаційному просторі, є негативною з позиції прийняття інвестиційного рішення. За нульовий

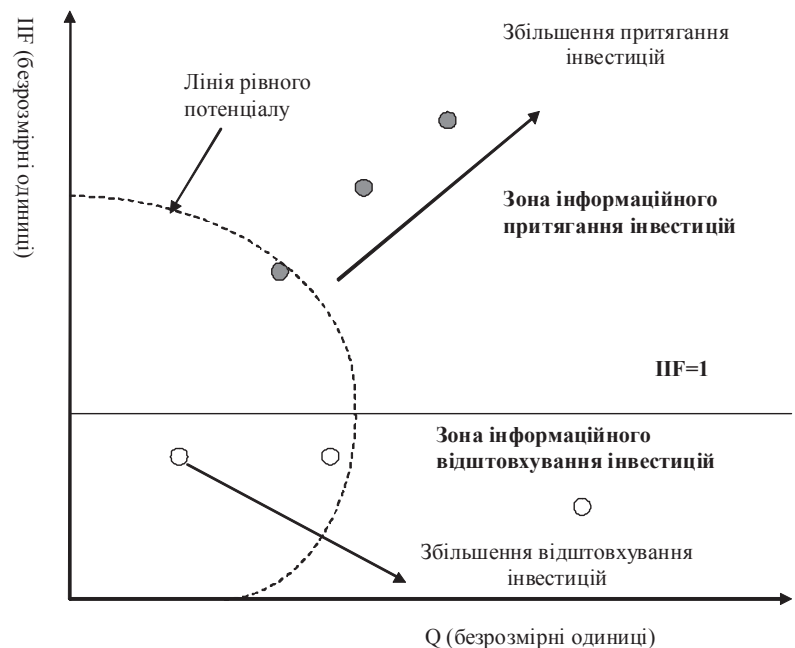

Рис. 2. Залежність величини інформаційного притягання (відштовхування) в глобальному просторі інформаційних потенціалів

рівень інформаційного потенціалу беруть відображення в інформаційному просторі з $\{Q \rightarrow 0, IIF = 0\}$. Зазначимо, що нульовим рівнем інформаційного потенціалу обирати відображення в глобальному інформаційному просторі з характеристиками $\{Q=0, IIF=0\}$ некоректно з математичної точки зору, бо рівність $Q=0$ автоматично означає, що $P=0$ і $N=0$, адже вся кількість інформації рівна сумі позитивної і негативної інформації ($Q=I+N$). У такому разі маємо невизначену інформаційно-інвестиційну функцію $IIF = \frac{0}{0}$.

Інформаційний потенціал окремо взятої країни не відображає розподіл світових потоків інвестицій. Якщо розглядати сукупність країн, то можна стверджувати, що чим вищий інформаційний потенціал відображення країни в глобальному інформаційному просторі в порівнянні з іншими, тим вища ймовірність спрямування до неї більшої частки інвестиційних потоків.

Для практичного оцінювання інформаційного потенціалу, на наш погляд, найбільш зручно використовувати "карту інформаційного потенціалу" (рис. 2).

"Карта інформаційного потенціалу" — це графічне відображення інформаційного потенціалу, в даному випадку країни, на координатній площині з горизонтальною піввіссю Q (кількість інформації не може бути менша за нуль) та вертикальною віссю IIF .

Місцезнаходження інформаційного потенціалу країни в верхній частині координатної площини відповідає інформаційному притягання інвестицій, в нижній — інформаційному відштовхуванню. Чим правіше і вище розташовується країна на "карті інформаційного потенціалу" у випадку верхньої половини півплощини, тим більший ефект інформаційного притягання інвестицій. Чим правіше і нижче на нижній півплощині розташовується країна, тим більший ефект інформаційного відштовхування інвестицій.

Пунктиром на рис. 2 показано лінію рівного інформаційного потенціалу з позиції величини ефекту інформаційного притягання, адже однаковий ефект відображається великою кількістю інформації і невеликим значенням (порівняно з одиницею) IIF , та менша кількість інформації, але з вищим IIF . Однак форма даної лінії рівних потенціалів наведена нами на рис. 2 умовно, її точний вигляд має бути встановлений емпірично і є різний для різного типу інвесторів (інвестицій).

Крім того, ефект "інформаційного" відштовхування слід розуміти певною мірою умовно. При побудові даної моделі ми виходимо з позиції, що інвестиції завжди будуть здійснюватися, навіть коли для всіх країн умови інвестування будуть несприятливі, однак інвестиційний потік буде спрямовано в країну, де умови най-

менш несприятливі [12, с. 412].

В практичному плані існують певні складнощі у визначенні складових інформаційного відображення конкретної країни Q та IIF . Головних проблем, на наш погляд, три:

- необхідно встановити, в яких одиницях буде визначатися кількість інформації Q ;
- необхідно оцінити загальну кількість інформації у обраних одиницях вимірювання;
- необхідно вирішити, як на практиці визначити меться значення інформаційно-інвестиційної функції IIF .

Зрозуміло, що охопити весь глобальний інформаційний простір, навіть у тому його сегменті, який відповідає інвестиційній діяльності, неможливо. Так як основу останнього становлять спеціалізовані міжнародні інформаційні агентства, то слід обмежитися ними або навіть певним їх сегментом. Логічно допустити, що співвідношення інформації в якому-небудь загальному сегменті інформаційних агентств (наприклад новинах) про дві країни $m : n$ приблизно буде рівним співвідношенню інформації про дані країни і в інформаційному просторі в цілому. Для одного періоду і однієї країни такий спосіб є некоректним, але якщо ставиться за мету порівняння інформаційних потенціалів кількох країн або ж однієї країни в різні періоди часу, то, на нашу думку, таке відносне порівняння буде досить адекватно відображати реальну картину співвідношення інформаційних потенціалів. Зазначимо, що для регіонального розподілу глобального інвестиційного потоку важливим є саме співвідношення інформаційних потенціалів.

За кількість інформації, на наш погляд, можна взяти одне повідомлення. Звичайно, за інформаційною місткістю повідомлення можуть суттєво відрізнятися: від короткого згадування країни до аналітичного матеріалу інвестиційного клімату. Однак при збільшенні кількості інформаційних повідомлень можна вважати, що середнє інформаційне наповнення одного повідомлення буде приблизно однаковим для всіх країн.

Таблиця 1. Склад інформації, яка стосується макросередовища в Україні в стрічці новин агентства Bloomberg

№	Назва інформаційного матеріалу	Автор	Дата	Інтернет-адреса інформації	Оцінка «+» позитив, «-» негативна
1	Hryvnia Drops for Third Day: Ukraine Government Weighs IMF Loan	E. O'Brien	17.10.2008	http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=APUzKESeuVzU	-
2	Ukraine May Take \$10 Billion to \$15 Billion IMF Loan	D. Krasnolutska, K. Choursina	16.10.2008	http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=AbAdGP7Teo7vg	+
3	Emerging-Market Bonds Fall, Adding to Worst Month Since 1998	L.Pimentel	16.10.2008	http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=3G4nQRwTFXQ	-
4	Emerging-Market Banks Suffer in 'Iceland Look-Alike Contest'	L. Cochrane	16.10.2008	http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=ATCG0E6Seyfk	-
5	East European Currencies: Fortint Advances Most Since June 2007	E. Krukowska	16.10.2008	http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=AXkcS3jAWFBA	-
6	Voestalpine Delays 5 Billion-Euro Steel Mill Decision	J. Tirone	16.10.2008	http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=EH0IU4ctSI	-
7	Hungary, Ukraine Ratings Put on Review for Downgrades by S&P	L. Pimentel	15/10/200	http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=0YLAJkkaJeo	-

Щодо визначення *IFF*, слід зазначити, що це досить кропітка аналітична робота, так як потребує семантичного аналізу кожного інформаційного повідомлення. Ситуація ускладнюється тим, що певна кількість інформації може трактуватися різними інвесторами неоднозначно: для одних як позитивна, для інших — як негативна. Виходом може бути залучення експертів, які б оцінювали те чи інше повідомлення. Однак наближено така оцінка може здійснюватися і одноосібно, виходячи з "традиційних" позицій інвестора, наприклад, очікувані високі темпи інфляції, макроекономічна нестабільність, посилення податкового тиску та ін. мають негативний вплив. Навпаки, лібералізація оподаткування, економічне зростання — позитивні сигнали для інвестора. Вся інформація, яка виглядає сумнівною, оцінюється як нейтральна і при розрахунку *IFF* не враховується. З метою зменшення трудомісткості доцільно обмежити часові рамки та здійснити відбір повідомлень для семантичного аналізу, наприклад, за першою сторінкою результатів пошукового запиту.

В таблиці 1 наведено приклад відбору інформаційних повідомлень з метою наближеного визначення значення *IFF* для України станом на кінець 2008 року.

Для наближеного визначення досліджувалася структура інформації, яка розміщена на першій сторінці запиту за словом "Ukraine" в стрічці новин агентства Bloomberg на 17.10.2008.

Всього на першій сторінці запиту було знайдено сім інформаційних матеріалів, інформація яких щодо макросередовища може вплинути на рішення інвестора інвестувати чи ні в Україну (матеріали, які, на наш, погляд неоднозначно можуть вплинути на інвестиційне рішення було виключено з розгляду). З них тільки один матеріал є позитивним і шість — негативні.

Отже, в даному випадку значення $IFF = \frac{1}{6} < 1$, що автоматично переводить Україну в зону інформаційного відштовхування інвестицій на карті інформаційного потенціалу (рис. 3). Однак одночасно з Україною значна група країн може опинитися в зоні інформаційного відштовхування, тому важливим є порівняння положення України на карті інформаційного потенціалу з іншими країнами.

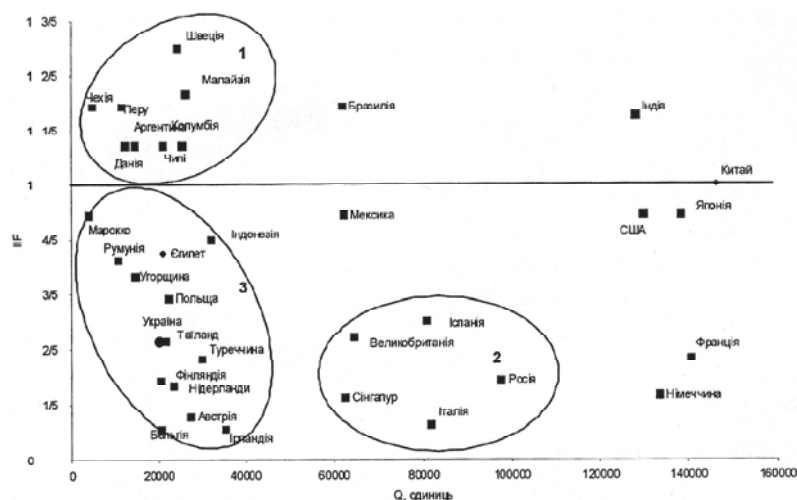

Рис. 3. Положення деяких країн світу на карті інформаційного потенціалу

Таблиця 2. Складові інформаційного потенціалу для деяких країн світу в кінці 2008 на початку 2009 років

Країна	Q, одиниць	IFF, безрозмірні одиниці
Австрія	27274	2/13
Бельгія	20564	1/9
Чехія	4734,25	1 2/7
Данія	12228,5	1 1/7
Фінляндія	20352,75	2/7
Франція	140554,5	4/11
Німеччина	133290,5	3/13
Угорщина	14602,5	2/3
Ірландія	35353,5	1/9
Італія	81624,5	1/8
Нідерланди	23435,25	4/15
Польща	22383,25	7/12
Румунія	10581	8/11
Іспанія	80631,25	1/2
Швеція	24229,25	1 1/2
Великобританія	64489,5	4/9
США	129607,5	8/9
Японія	138114,55	8/9
Єгипет	20988	3/4
Марокко	3751	8/9
Аргентина	25337,25	1 1/7
Бразилія	61649	1 2/7
Чилі	20901	1 1/7
Колумбія	14449	1 1/7
Мексика	61911,5	8/9
Перу	11425,5	1 2/7
Туреччина	29890	4/11
Китай	146238,05	1
Індія	127822,5	1 1/4
Індонезія	32126,5	4/5
Малайзія	26225,25	1 1/3
Сингапур	62351	2/9
Таїланд	21425,5	3/7
Росія	97441,5	2/7
Україна	20226,5	3/7

В таблиці 2 наведено дані визначення *Q* та *IFF* для України та деяких інших країн світу. При цьому значення *Q* бралось як сума матеріалів у новинах спеціалізованих інформаційних ресурсів Reuters (<http://uk.reuters.com>), Bloomberg (<http://www.bloomberg.com>), Finance.Yahoo (<http://finance.yahoo.com>), за результатами пошукового запиту за назвою країни. Запити здійснювалися 17.01.2008, 4.06.2008, 17.10.2008, 22.12.2008. Дані отримані за чотирма часовими зрізами усереднювалися. Для оцінки проводився семантичний аналіз повідомлень на перших сторінках результатів запиту, *IFF* оцінювалася за алгоритмом, описаним вище. Оцінка проводилася по кожному ресурсу окремо, так як частина повідомлень на різних ресурсах повторюється. Далі значення *IFF* усереднювалося.

В таблиці 2 наведено отримані значення складових *Q* та *IFF* інформаційного потенціалу для деяких країн світу. Вибір даних країн світу зумовлений тим, що для них є у вільному доступу попередні оцінки потоків іноземних інвестицій за 2008 рік, що дозволяє співставити величину потоків прямих іноземних інвестицій та їх

зміну в 2008 році з інформаційними потенціалами відображень даних країн у глобальному інформаційному просторі.

Розташування даних країн на карті інформаційного потенціалу наведено на рис. 3.

Як бачимо, навіть візуальний аналіз дозволяє виділити окремі групи країн за розміщенням на карті інформаційного потенціалу. Щоб перевірити відповідність положення країни на карті інформаційного потенціалу та інтенсивності міжнародних потоків в дану країну, скористаємося оцінкою динаміки іноземних інвестицій, яка розрахована згідно з джерелом [11] і наведена в таблиці 3.

Аналіз розпочнемо з групи країн, які розташовані в правій верхній частині інформаційної карти, яка відповідає інформаційному притягання інвестицій. В даній частині розташовані Індія та Китай, причому Індія розташована вище за рахунок більшого значення *ИF*.

Таблиця 3. Динаміка іноземних інвестицій в деякі країни світу за 2007–2008 роки

Країна	Іноземні інвестиції			Ранги	
	2007	2008	темпи приросту, %	за обсягом залучених інвестицій за 2008	за темпами приросту 2008/2007
Австрія	30,7	12,9	-57,98	20	32
Бельгія	40,6	17,1	-57,88	16	31
Чехія	9,1	11,4	25,27	22	7
Данія	11,2	14,7	31,25	19	5
Фінляндія	8,5	-6,3	-174,12	36	36
Франція	158	114,3	-27,66	2	26
Німеччина	50,9	26	-48,92	12	28
Угорщина	5,6	3,4	-39,29	33	27
Ірландія	30,6	6,1	-80,07	31	34
Італія	40,2	2,3	-94,28	35	35
Нідерланди	99,4	29,5	-70,32	11	33
Польща	17,6	16,2	-7,95	18	21
Румунія	9,8	10,6	8,16	25	13
Іспанія	53,4	57,3	7,30	7	14
Швеція	21	36,5	73,81	10	1
Великобританія	224	109,4	-51,16	3	29
США	232,8	220	-5,50	1	18
Японія	22,5	17,4	-22,67	15	24
Єгипет	11,6	10,9	-6,03	23	19
Марокко	2,6	2,4	-7,69	34	20
Аргентина	5,7	7,3	28,07	30	6
Бразилія	34,6	41,7	20,52	8	10
Чилі	14,5	17,8	22,76	14	8
Колумбія	9	10,9	21,11	23	9
Мексика	24,7	20,7	-16,19	13	22
Перу	5,3	7,4	39,62	29	4
Туреччина	22	16,4	-25,45	17	25
Китай	83,5	92,4	10,66	4	12
Гонконг, Китай	59,9	60,7	1,34	6	15
Індія	23	36,7	59,57	9	2
Індонезія	6,9	5,5	-20,29	32	23
Малайзія	8,4	12,9	53,57	20	3
Сингапур	24,1	10,3	-57,26	26	30
Таїланд	9,6	9,2	-4,17	28	17
Російська Федерація	52,5	61,7	17,52	5	11
Україна	9,9	9,7	-2,02	27	16

Відзначимо, що остання за темпами приросту інвестицій у 2008 році має ранг 2, поступаючись Швеції, і за обсягами залучених інвестицій — ранг 9. Китай також характеризувався в 2008 році збільшенням потоків міжнародних інвестицій, які надходили до країни, але за темпами приросту інвестицій має ранг 9, однак за обсягами залучених інвестицій за 2008 має ранг 4. Принагідно зазначимо, що США та Франція, які є лідерами за залученням іноземних інвестицій за 2008 рік також характеризуються високим значенням *Q*. Значення *ИF* менше одиниці, в даних країнах супроводжується зменшенням інтенсивності інвестиційних потоків (у США зменшення за 2008 рік, склало 5% (ранг 18), що цілком узгоджується з моделлю інформаційних потенціалів. Для Франції, яка розташована на карті інформаційного потенціалу значно нижче США, у повній відповідності з рис. 2, інвестиційне відштовхування значно більше, що й підтверджується зменшенням при-

току іноземних інвестицій у країну за 2008 рік на 27,6% в порівнянні з 2007 роком (ранг 26). Німеччина, яка розташована на карті інформаційного потенціалу ще нижче, характеризується ще більшою втратою інвестицій (зменшення 48,9%). Можна припустити, що на темпи приросту інвестицій має більший вплив значення інформаційно-інвестиційної функції, але більшому значенню інформації *Q* відповідає більше значення загального обсягу залучених інвестицій. Останній ефект можна пояснити тим, що інвестиції сприяють додатковому генеруванню інформації спеціалізованими інформаційними агентствами, які обслуговують інвесторів. Тому й спостерігається зацікавленість таких агентств у більшій подачі в інформаційний простір інформації про регіони з найбільшим скупченням інвестицій у минулих періодах [3].

На противагу вищезазначеним країнам, Швеція, яка має найбільше значення *ИF*, характеризується й найбільшим приростом потоків іноземних інвестицій (+73% в порівнянні з 2007 роком, ранг 1), хоча й знаходиться в середині рейтингу країн за обсягами залучених за 2008 рік інвестицій (10-та позиція).

Якщо розглядати в цілому, то всі країни, які знаходяться в виділеній на рис. 3 області 1, яка відповідає інформаційному притягання інвестицій, характеризуються збільшенням потоків іноземних інвестицій. Для країн, які знаходяться в нижній та лівій частині даної зони інформаційного відштовхування, характерним є зменшення інвестиційних міжнародних потоків, що відповідає ситуації інформаційного відштовхування.

Для області 2 на рис. 3, яка відповідає інформаційному відштовхуванню, також справедливе правило, що чим правіше та нижче розташовується країна на карті інформаційного потенціалу, тим більше інформаційне відштовхування, яке проявляється насамперед у зменшенні міжнародних інвестиційних потоків, які "притягуються" країною. Так, Ірландія, Австрія та Бельгія, які розміщені в правому нижньому куті виділеної області (2), мають темпи приросту іноземних інвестицій за 2008 рік -80%, -58% та -59% відповідно. Для більшості країн, які знаходяться "по-

середині" зони 2, темпи зменшення іноземних інвестицій за 2008 рік коливаються від -2% (Україна) до -25% (Туреччина).

В той же час, слід відзначити, для деяких країн, які розташовані у верхній лівій частині зони відштовхування — Румунія, та для Іспанії і Росії, які розташовані нижче і правіше в області 3, яка відповідає значному інформаційному відштовхуванню інвестицій, спостерігався приріст іноземних інвестицій у 2008 році.

Це дає можливість припустити, що в деяких випадках інвестиції можуть спрямовуватися в країну навіть у випадку інформаційного відштовхування.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

В сучасному глобалізованому світі роль інформації в розподілі міжнародних інвестиційних потоків досить значна. Введений інформаційний потенціал країни та його графічна інтерпретація у вигляді карти потенціалів може стати досить потужним інструментом для аналізу та прогнозу регіонального розподілу іноземних інвестицій в майбутніх періодах. Адже логічно припустити, що інформаційний потенціал країни сьогодні впливає на силу інформаційного притягання чи відштовхування. Однак даний аспект ще потребує подальших досліджень і уточнень. В даному випадку можна зробити лише загальне зауваження, що різні інвестиції (короткострокові, довгострокові та ін.) по-різному і через різні проміжки часу піддаються впливу ефекту "інформаційного тяжіння" чи інформаційного відштовхування. Дослідження даного феномену — справа майбутнього.

Хоча реальний регіональний розподіл іноземних інвестицій в цілому досить добре відповідає моделі інформаційних потенціалів, необхідно чітко усвідомлювати, що інформація — це вторинний феномен: первинним є сам об'єкт інвестування (або макросередовище). При відсутності потрібних для інвестора об'єктів для інвестицій навіть високий інформаційний потенціал не забезпечує значного притоку іноземних інвестицій. Слід враховувати, що в ряді випадків потрібний для інвестора об'єкт може бути розташований лише в одній країні (а не в багатьох, як ми припускали при побудові моделі інформаційних потенціалів). Очевидно, дане явище зумовлює певні відхилення для деяких країн в розподілі міжнародних інвестиційних потоків згідно з моделлю інформаційних потенціалів. Хоча в середньому слід відзначити адекватність моделі інформаційних потенціалів реальній ситуації.

З огляду на це важливим для кожної країни, в тому числі й України, забезпечити високий інформаційний потенціал, для чого необхідна чітка стратегія і тактика входження країни в глобальний інформаційний простір, розбудова відповідної інфраструктури, злагождені і відповідальні дії (насамперед інформаційні) з боку представників всіх гілок влади. В Україні, на жаль, спостерігається протилежне, що й зумовлює не тільки посередній за обсягом інформаційний потенціал, а і його негативне відносно притягання іноземних інвестицій значення.

Література:

1. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. — М.: ГУВШЭ, 2000. — 608 с.
2. Лопатин А.К., Черненко О.Б. Статистические свойства финансового рынка Украины // Актуал. пробл. економіки. — 2006. — № 10. — С. 136—149.
3. Михайловська О. В. Вплив глобалізації на інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності // Вісник Хмельницького національного університету — 2007. № 1. — С. 27—32.
4. Михайловська О.В. Развитие информационно-коммуникационных технологий та їх роль у "новой" економіці XXI століття // Актуальні проблеми економіки. ВНЗ "Національна академія управління", Київ. 2006. — № 10 (64). — С. 159—170.
5. Модильяни Ф., Миллер М. Сколько стоит фирма? Теорема MM / А.М. Семенов (пер.с англ.). — М.: Дело, 2001. — 271 с.
6. Петерс Э. Фрактальный анализ финансовых рынков: приложение теории хаоса в инвестициях и экономике, Москва: Интернет-трейдинг, 2004. — 304 с.
7. Тоффлер Э. Третья волна. — М.: АСТ, 1999. — 784 с.
8. Узбестер Ф. Теории информационного общества. — М.: Аспект Пресс, 2004. — С. 13—14.
9. Хакен Г. Информация и самоорганизация. Макроскопический подход к сложным системам: Пер. с англ. / Предисл. Ю.Л. Климонтовича. — М.: КомКнига, 2005. — 248 с.
10. Шевченко И. Г. Порядок и хаос рынка акционерного капитала России. — М.: ООО "Журнал "Управление персоналом", 2003. — 216 с.
11. Global Foreign Direct Investment now in decline — and estimated to have fallen during 2008. — режим доступу <http://www.unctad.org/Templates/webflyer.asp?docid=10930&intltemID=1528&lang=1#back1>
12. Healy P.M., Palepu K. Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature // Journal of Accounting and Economics. — 2001. — V. 31. — P. 405—440.
13. Holm C., Rikhardsoon P. Experienced and Novice Investors: Does Environmental Information Influence on Investment Allocation Decisions? // European accounting review. — 2008. — V.17. — № 3. — P. 537—557.
14. Ivkovich Z., Weisbenner S. Information Diffusion Effects in Individual Investors' Common Stock Purchases: Covet Thy Neighbors' Investment Choices. // NBER Working Papers № 10436. — режим доступу: <http://www.nber.org/papers/w10436.pdf>
15. Ni S., Ratti R. High Heterogeneous Information and Investment under Uncertainty // Working Papers of Department of Economics, University of Missouri №0709. — режим доступу http://economics.missouri.edu/working-papers/2007/wp0709_ratti_ni.pdf
16. Sawaki H. Potential FDI causing large distortions in domestic production // The Journal of International Trade & Economic Development. — 2008. — V. 17. — №4. — P. 485—500.

Стаття надійшла до редакції 17.03.2009 р.